

ROBERT
VACHER
SPEL
VAN
TROOST

ROMAN

Aldus Boek Compagnie

Spel van troost

Copyright © 2017 Robert Vacher

Omslagbeeld Elia Locardi

Foto auteur [...]

Drukwerk Wöhrmann B.V., Zutphen

ISBN 978 90 825011 4 8

NUR 301

www.albus-boek-compagnie.nl

Robert Vacher
Spel van troost



Aldus Boek Compagnie

2017

STRUINENDE WOLF

Kai was de vriend van de havenmeester van Porto. Ik leerde hem kennen na een treinreis door Frankrijk en langs de Spaanse noordkust. Bij de Portugese grens kreeg ik een lift aangeboden. Het was een donkere dag. Bij aankomst in Porto vroeg ik de chauffeur of hij een goedkoop eethuis wist. Hij nam me mee naar de haven en parkeerde er zijn vrachtwagen. We stapten uit en ik liep achter hem aan naar een barak op het haventerrein. De deur stond open. Hij kende de weg. Ik ging met hem mee naar binnen. Aan een houten tafel zaten twee mannen. De ene bleek havenmeester Antonio De Diaz. Hij voerde het woord. De andere was Kai Deville. Boven de lange tafel bungelde een brandende lamp aan een stroomdraad. Antonio wendde zijn hoofd af alsof hij niets met me te maken wilde hebben. Kai wees naar twee lege stoelen. Hij zag eruit als een Spanjaard of Marokkaan maar was Nederlander. Met een mandfles *vinho maduro tinto* onder zijn beheer en een vitale lach op zijn gezicht spoelde hij twee mosterdblazen schoon. Hij schonk ze vol, schoof ze over tafel naar de chauffeur en naar mij, en gaf me terwijl hij zijn eigen glas pakte een vette knipoog die scheen te verwijzen naar zijn vriend. Antonio had ingrediënten om zich heen verzameld voor een maaltijd maar dacht niet aan koken. Hij had een stem die donker resoneerde

tegen de achtergrond van de glimmende kasseien van het haventerrein waar het oranje licht van natriumlampen overheen streek. Het slaapttekort van de laatste dagen dreigde me op te breken, maar ik hoorde mijn taal spreken en er zouden zeker wat kruimels overschieten om mijn honger te stillen. De knip-oog stelde me gerust, teken dat alles onder controle was. De havenmeester leek een ongevaarlijke dwaas met een temperament dat snel vlam vatte. Het vuur van zijn verbeelding kon hoog oplaaien maar was niet dodelijk. We hieven het glas. Antonio deed niet mee. Hij had zijn eigen fles en zijn eigen tempo. Toen het tot me doordrong dat hij over zijn moeder sprak, begreep ik met terugwerkende kracht dat hij haar als ze stierf naast zijn vader zou begraven. Als dat gebeurd was kon hij op reis gaan. Hij was er klaar voor om de wereldzeeën te bevaren. Zijn moeder kwam uit Holland. Ze woonde al heel lang in Portugal. Zijn vader was Portugees. Hij lag begraven op de berg-helling van zijn geboortedorp. In ruil voor een hap eten wilde ik wel naar Antonio luisteren en toestaan dat hij me af en toe dreigend of doordringend aankeek. Als opgroeiende jongen hing hij altijd in de haven rond tot hij soldaat werd en een commando-opleiding kreeg. Hij vocht in Guinee-Bissau in een guerrillaoorlog en deserteerde. Overdag hield hij zich schuil in de jungle, uit angst voor Portugese militairen en guerrillero's. 's Nachts oriënteerde hij zich op de sterren en leefde van wortels, knollen en klein ongedierte. Een verstoten inlandse vrouw bood hem een schuilplaats in haar schamele hut. Opvallend waren haar borsten die eruitzagen als grote komkommers. Wanneer het kind op haar rug krijsde, onderbrak ze haar werk met de hak, slingerde een borst over haar schouder en het was lang stil. Vrouwen toonden zich naar de buitenwereld met hun borsten. Mannen met hun handen. 'Deze twee handjes zijn een

beetje sterk,' grijnsde hij, hij kwam overeind, balde zijn handen tot vuisten en sloeg ze als keien tegen elkaar. Zijn verbeelding schoot alle kanten op. Hij trok zijn overhemd uit en liet op zijn borst en rug littekens zien van granaatsplinters. Even zei niemand iets en hij greep het moment aan om zijn moeder nog eens ter sprake te brengen. Ze had al dood moeten zijn. Maar ze wilde niet. Kai liet zijn glas met een korte, krachtige klap op het tafelblad neerkomen en nam een flinke slok. Het was zijn manier om te proosten. De klap scheen Antonio uit zijn praatroes te halen. Met hoekige bewegingen van zijn mes begon hij aardappelen vierkant te schillen. Toen dat klaar was hakte hij een stel glibberige inktvissen, een paar paprika's en een worst in stukken, pakte met zijn grote handen de hele hoop op en smeed die met geroutineerde precisie in een hoge kookpan. Hij deed er een blik bonen en wat kruiden bij, goot er tot mijn verbijstering als vanzelfsprekend een hele fles witte wijn in, die later op de avond een koppige, onontkoombare dronkenschap afdwong, en liet de hutspot op een elektrische kookplaat gaarstoven. Zelf at hij niet of nog niet. Zijn gastvrijheid was overigens boven elke kritiek verheven. We kregen een houten bord met dampend eten voorgeschoteld. De chauffeur die haast scheen te hebben was het snelst klaar. Hij betaalde de huurprijs voor de staanplaats van de vrachtwagen en loste op in de druilregen. Na het eten ging het drinken gewoon door. Antonio raakte ijlend in een trance waarin vrouwen opdoken, gedroomde liefjes die hij bij zich wilde en waar Kai voor moest zorgen. En snel graag. Waar hij ze vandaan haalde kon hem niet schelen, twee of drie, ergens in de leeftijd tussen zeventien en zevenendertig. Antonio stelde voor eerst met de meiden naar een fadovoorstelling te gaan in zijn landrover. Kai moest met mij voorin, ik aan het stuur. Hij ging zelf achterin

met de meiden. En na de voorstelling zouden we naar het strand gaan om de meiden ongestoord uit de kleren te helpen. Het leven was kort en ook een feest en de schepper van hemel en aarde had de lust als een virus onder de mensen gewild en verspreid. Hij bleef bij Kai aandringen om iets te ondernemen. Maar die scheen ervan uit te gaan dat met het verstrijken van de tijd zijn enthousiasme voor frivoliteiten zou bekoelen. Dat bleek het geval. Spontaan viel hij met zijn hoofd op tafel in slaap. Die nacht lag ik in de laadbak van de geparkeerde vrachtwagen met de voorwielen kort bij de kaderand. Het harde hout van de laadbak deerde me niet, wel de alcohol die door mijn bloed raasde. Hersens, armen, benen, alles was dronken en in beroering en ik bleef de harde stem van Antonio als uit een echoput horen terwijl de regen op het zeildoek roffelde. Tussen waken en slapen overviel me af en toe de acute angst dat storm en wind vat kregen op de vrachtwagen en hem het water in duwden, te snel om aan de handrem te trekken. Vroeg wakker sloeg ik de volgende morgen het natte zeil opzij, klom naar buiten en rekte me uit met kloppende slapen. De zon was al warm. Moeizaam kwam ik in beweging. Buiten het haventerrein liep ik de brede stenen trap af naar de winkelstraten. Op de overdekte markt kocht ik een stokbrood en een stuk roomkaas en nipte met mijn ogen aan alles wat lag uitgestald. Het vroege zonlicht viel door het glas in het dak van de *mercado*. Het kaatste terug op de met blauwe en witte tegels beklede muren, de granieten tafels met groentes en vruchten, de waterbakken met vissen en de kramen van de slaggers. Rondslen-terend at ik van het brood en de kaas. Het schoot me te binnen dat Kai 's nachts had voorgesteld om in de ochtend naar zijn stamkroeg te komen tegenover de kathedraal. De vrienden waren klaarwakker toen ik ze trof. Monter zaten ze aan de wijn.

Er werd een stoel bij de tafel getrokken en ik ging zitten. Antonio maakte een wenkend gebaar en knipte met zijn vingers. Onmiddellijk kwam een jonge dikke meid met een glas. Ze zette het voor me neer en schonk het zonder iets te vragen vol. Op zware eiken rekken tegen een muur lagen fusten met houten kranen waar wijn uit lekte. Het slome meisje slofte erheen als iemand door de klapdeurtjes binnenviel om zijn kruik of fles te laten vullen. Heupwiegend bewoog ze zich op haar simpele sandaaltjes over de stenen vloer. In het voorbijgaan trok Antonio haar op zijn knie. Ze liet het met een flauw lachje over zich heen komen. In zijn wang knijpend ontworstelde ze zich aan zijn greep. Het hoorde bij de bediening. Een enkele klant nam de tijd om naar Antonio's bezopen invallen te luisteren, die hij in een mengeling van Engels en Nederlands aan de man bracht. Op bescheiden afstand, op zijn hoede voor een grote bek, verscheen na enige tijd een knaapje dat geduldig wachtte tot hij met een timide handgebaar Antonio's aandacht kon trekken. Voorzichtig liet hij zijn baas weten dat hij mee moest komen. Eindelijk stapte Antonio op en was ik alleen met Kai Deville. Hij leek een aristocraat naar de geest. Maar ik was op mijn hoede. Al snel werd me die dag duidelijk dat hij een jongen was die dacht en leefde op een manier die mij onbekend was en me onmiddellijk intrigeerde. De laatste jaren had hij in Griekenland, Portugal en Spanje rondgetrokken, met af en toe via Gibraltar een oversteek naar Tanger, en verder langs de kust of door het Atlasgebergte naar het zuiden. Hij kwam altijd wel mensen tegen bij wie hij een nacht of langer kon blijven, in Porto evengoed als in Tanger of Amsterdam. In Amsterdam had hij zich het langst opgehouden. Van wonen was eigenlijk nooit sprake geweest. Tot zijn twaalfde misschien. Het sedentaire leven trok hem niet aan. In de haven van Porto

sliep hij achter de deur van de barak op een stuk schuimrubber, een paar meter van Antonio die op een matras onder de tafel lag. Volgens hem was Antonio geen eerste maar tweede havenmeester. De man had zijn mond vol van varen, maar of het er ooit van zou komen was maar zeer de vraag. Het liefst wilde hij dat Kai bij hem in de buurt kwam wonen maar die had laten weten dat hij nergens lang bleef. 'Ook niet bij vrouwen?' vroeg ik om hem uit te dagen. Liefst ook niet bij vrouwen, hoewel het weinig had gescheeld of hij was aan een Argentijnse meid blijven hangen die hij onderweg had opgepikt. Of liever, zij had hem opgepikt en bij de hand genomen, niet andersom. Ik vroeg hoe ze heette. Maria? Conchita? Dolores? Kai keek naar me met een verachtelijke blik. De toon beviel hem misschien niet. Klonk er te veel spot in door? Mijn interesse was gewekt. Ik stelde voor ergens anders heen te gaan. In het voorbijgaan had ik een dranklokaal gezien dat me beviel. We liepen erheen, lieten ons op onze wenken bedienen, witte wijn, zoute visjes, zwarte olijven, en we dompelden ons onder in een gesprek waar geen eind aan leek te komen. Kai was een jaar of zeven jonger dan ik. Wat me trof was het vroegrijpe gemak waarmee hij wat hij dacht in daden omzette. Alles was even belangrijk of onbelangrijk. Het was of hij me als door een venster een blik op zijn leven gunde dat scheen te worden beheerst door absolute vrijheid. De hele morgen en een groot deel van de middag bleven we aan de wijn in het schemerige café, gevuld met stemmen en rook, de vloer bedekt met zand en zaagmeel, net zolang tot we eindelijk besloten in beweging te komen en ons te laten strelen door de zeewind. In de loop van de dag werden Kais antwoorden wijdlopijger. De schaamteloze vragen waar ik hem mee bestookte en waar hij aanvankelijk vreemd van opkeek, hinderden hem niet meer. Zijn achterdocht verdampte.

Ik veroorloofde me nog eens naar het Argentijnse meisje te vragen. Hoe ze heette liet hij in het midden, maar hij wilde best vertellen hoe hij haar had leren kennen. Het liefst vergat hij haar maar hij moest wel toegeven dat ze temperament had, en mooi was, en ergens halverwege de twintig, of dertig jaar oud. Ze had net een moeilijke verhouding achter de rug met een knaap met wie ze gekapt had. Ik begreep dat voor Kai een vriendinnetje een ankerplaats was, een beetje intimiteit, meer niet. Het gebeurde ergens in Spanje, twee maanden geleden. Hij kreeg een lift van een oudere man met wie hij onderweg in een familierestaurant een tortilla at. De man betaalde de rekening en praatte in de keuken met een vrouw die alle tijd had. Op het achtererf in de schaduw van een paar eucalyptusbomen waste Kai zijn handen en gezicht bij de waterpomp. Op een kale vlakte met een paar struiken waar hij op uitkeek, kwam een auto in een wolk van zandstof tot stilstand. Een man en een vrouw stapten uit, gevolgd door een meisje dat met twee jerrycans bij de waterpomp kwam. Ze droeg een kort jackje en een strakke leren broek. Daartussen loerde het oog van haar navel. Kai vulde de jerrycans en droeg ze naar de auto. Het ging vanzelf. Ze wilde dat hij meereed. Hij was ingestapt. Voorin zaten haar ouders, druk in gesprek met elkaar, niet geïnteresseerd in wat er achter hun rug gebeurde, waar hij half liggend met haar op de achterbank tussen de lappen leer zat. Haar vader werd een vriend en leerde hem van Argentijns leer riemen en armbanden snijden. Het was simpel werk dat hem beviel. Wat hij maakte verkocht hij aan de toeristen op de stranden. Chita, of hoe ze ook heette, hielp hem met het snijden en vlechten van het leer en verkocht beter dan hij. Ze leefden er goed van, aten in restaurantjes, konden op een terras zitten wanneer ze zin hadden, en er was geld voor een fles

wijn. Maar na een lang seizoen met haar werd het tijd om weer alleen verder te gaan, zonder achterom of te ver vooruit te kijken. Normaal zette zij het vriendje waar ze genoeg van had aan kant. Nu liet het vriendje haar in de steek terwijl haar verliefdheid nog niet voorbij was. Kai was een verteller. Dat werd me die dag duidelijk. De volgende dag zat ik in dezelfde doorrookte kroeg met hem. Ik had even tevoren met Antonio gesproken. Hij had me een voorstel gedaan waar ik geen nee op zei. We aten opnieuw ansjovis bij sprinkelende wijn, vette olijven, en stukken gebakken inktvis. Ik hield de verrassing die ik had zo lang mogelijk voor me. Toen het moment gunstig was overviel ik Kai met een voorstel dat hem aansprak. Ik had Antonio verteld dat ik van plan was met treinen en bussen een paar weken door Portugal te trekken en hij had me aangeboden zijn landrover te gebruiken. Zin om mee te gaan had Kai wel maar er waren twee kleine bezwaren. Hij had geen rijbewijs en geen geld. Ik zag er niet tegen op om te rijden, had mijn rijbewijs bij me en genoeg geld achter de hand om een paar weken samen op stap te gaan. Een dag later al, op een zondagochtend in september, volgden we vanuit Porto de kustlijn in noordelijke richting. Het was het begin van een slordige, rafelige vriendschap waarin door de jaren heen heel wat gaten vielen. De hete lucht danste voor onze ogen. Niet ver van Porto lag midden op de weg een verongelukte motorrijder naast zijn motor. Bloed gutste uit een groot gat in zijn hoofd. Er stonden een paar mensen omheen. Ik reed door. Kai keek wanneer het nodig was op de kaart en stelde voor naar het oosten af te buigen, van de kust vandaan, waar het asfalt door de heuvels slingerde. De stemming was goed. We hadden gereedschap voor eventuele mankementen aan de auto, flessen bronwater, kookgerei en een klein noodrantsoen aan blikvoedsel. Geholpen door sobere

aanduidingen van Kai, die geen zin had in gelikte beschrijvingen, probeerde ik onder het rijden een beeld te krijgen van het Argentijnse meisje dat hij in de steek had gelaten of aan de kant gezet. Maar ik vergat haar ook weer. Er was zo veel te zien en zo veel meer nog uit te wisselen. Kai zat vol vrolijke invalen. Rap van tong associeerde hij snel en onvermoeibaar. Op een geestige en onderhoudende manier leidde hij me rond in zijn wonderlijke wereld waar ik sluipenderwijs verslaafd aan raakte. Het was duidelijk dat elk argument of voorwendsel om onderweg te zijn en vrij en zonder bindingen of verantwoordelijkheden rond te trekken voor hem even bruikbaar of onbruikbaar was. Desnoods bedienden we ons van de schim van het Argentijnse meisje dat hij, nadat ze een tijd samen waren geweest, niet aan de kant had gezet, dat was een misvatting. Hij had zijn persoonlijke leven weer in eigen hand genomen en haar heel lief aan haarzelf teruggegeven.

Tegen het eind van de lange dag bouwden we een klein kampe-
ment. Met de pioniersschop uit de landrover groef Kai een kuil
die hij met zwerfkeien bekleedde. Van bladeren en droge tak-
ken maakte hij een vuurtje en legde er voorzichtig de hout-
blokken op die ik kort ervoor uit een dode stam had gezaagd.
Hij reeg de kippen aan de autokrik, besprenkelde ze met olijf-
olie en begon het spit met kalme slagen te draaien. Ik had de
kippen 's middags gekocht in een boerenschuur waar het naar
stro en verschaalde wijn rook. Aan het plafond hingen stren-
gen knoflook en gerookte worsten. Her en der verspreid lagen
volle jutezakken. Er stonden stapels dozen en lege kratten. Een
jongetje vroeg wat we wilden. Zijn kop kwam amper boven de
toonbank uit. We wilden twee kippen. Kai maakte het geluid
van een kraaiende haan. Twee? Ja, twee. *'Mortas ou vivas?'*
'Mortas.' De jongen ging naar achter en bleef lang weg maar
bracht wel twee kaalgeplukte kippen zonder kop mee terug. Ik
kocht bier, een paar flessen port, twee platte ronde broden,
uien, walnoten, paprika's, olijfolie. Terug bij de landrover
spreidden we de kaart op de motorkap uit en gingen op zoek
naar een lichtblauwe vlek, in werkelijkheid een in een spar-
renbos verscholen ven met een vrij brede oever, een strandje
van kiezels, waar ik de landrover neerzette. Ik bouwde mijn

lichtgewicht tentje op een bed van droge dennennaalden en toen het naar mijn zin stond, kleepte ik me uit en zwom een eind in het stille, staalblauwe water dat dicht bij de oever in de schaduw van bomen en struiken van donkerbruin naar houtskoolzwart verkleurde. Terug op het strandje naast de landrover flanst ik een rauwkostsalade in elkaar, brak een van de platte broden in stukken en trok een fles bier open. Liggend, vlak bij het vuur, slempten we tot diep in de nacht. Kai voerde het woord. Ik hoefde er weinig aan toe te voegen. Enthousiast weidde hij uit over dingen waarover hij gewoonlijk tegenover vreemden zijn mond hield. De nabijheid van het zwarte ven, het gekras van krekels en cicaden, de kleine gesloten cirkel die we vormden rondom het rustige vuur, misschien ook mijn kreten van bijval en verbazing, schiepen een sfeer van intimiteit waarin niets verzwegen hoefde te worden. Kais soms grillige maar altijd wonderlijke gedachtesprongen tot een min of meer samenhangend verhaal ombuigend, begreep ik dat hij op zijn twaalfde jaar was begonnen met van huis weg te lopen. Maar zijn nog prille vrijheid duurde niet lang want hij werd opgepakt en thuisgebracht. Het weglopen zat hem in het bloed. Hij sliep buiten of in een hooischuur, leefde van een stuk brood, een appel, en wat er uit de aarde en aan de struiken groeide. Na twee jaar zwerven door Nederland trok hij op zijn veertiende voor het eerst de grens over en vond uiteindelijk onderdak in een kolossaal huis van een fotograaf in een Parijse faubourg. Hij deed er kleine klussen en karweitjes voor inwonende studenten en kunstenaars, en die hadden er geen moeite mee het eigenwijze kereltje te accepteren, dat zich met een grote mond en veel valse schijn overeind hield. De fotograaf was een homofiele jongen die hem met rust liet. Kai had nauwelijks enige notie van de figuren die er rondliepen, maar voelde zich uitste-

kend in hun gezelschap. Ze lieten hem zijn gang gaan. Terug in Nederland werd hij van de straat geplukt en in een tehuis geplaatst. Vluchten was gemakkelijk. Na zijn zestiende lieten ze hem lopen. 'Ik was een opgeblazen windbuil,' zei Kai. Hij porde in de sintels en legde er een blok hout op. Hij kloof zijn laatste kippenbot af en smiet het achteloos in het vuur. Met zijn hand het vet van zijn kin vegend legde hij uit dat hij in het huis waar hij geplaatst werd, gedwongen was tussen de harde jongens karakter te ontwikkelen. Hij was de snelste en de beste. Tot hij een jongen leerde kennen, een Indo, net als hij, die tegenwicht bood. 'We waren allebei honden. We moesten onze energie kwijt. Ik hoefde niet van hem te verliezen. Kwam alleen nog inzicht tekort.' In de bossen liep hij halve marathons en trainde op zware soldatenkistjes om op gym schoenen lichtvoetiger te zijn. In zijn gretigheid om een grote, niet een kleine meloen van het veld te jatten, liep hij buikloop op. Hij leerde snel. De eerste keer op weg naar Spanje, hij was zestien, belde hij in de buurt van Bayonne aan bij een alleenstaand huis om water te vragen. De man die de deur opendeed zat met een fles wijn voor de tv naar de Tour de France te kijken. Aangeschoten gaf hij van alles weg toen Kai zich liet ontvallen dat hij al een paar dagen niet gegeten had. De Fransman zette hardgekookte eieren op tafel, gevulde tomaten, paté en baguettes, die hij in zijn beneveling grootmoedig aan een verloren zoon schonk. Zijn vrouw was met een vriendin een dag naar het strand. Ze kwam thuis en vond haar koelkast geplunderd. Stomdronken liet hij het koppel bekvechtend achter. Zijn benen konden hem niet meer dragen. Hij was nog niet gewend om veel te drinken. Een plek zoekend waar hij een beetje beschut kon liggen, beklom hij een heuvel in de buurt van het huis, verloor zijn bewustzijn en vond zichzelf de volgende dag onder aan een helling in de

braamstruiken terug. Toen had hij al een rugzakje en een slaapzak waar hij mee rondtrok. Hij sliep in een park of bos, en als het regende onder een brug of viaduct. Of in het hooi bij een boer die afgelegen woonde, en kwam kijken omdat de hond tekeering. Dan kreeg hij weleens een ontbijt van dikke hompen brood met spek en koffie, maar hij werd ook verjaagd. Zijn eerste lange voettocht begon in Saint-Jean-de-Luz. Over een levensgevaarlijk jagerspad trok hij de Pyreneeën in, passeerde ravijnen, werd overvallen door een sneeuwjacht, midden in de zomer, en bereikte ongedeerd de Spaanse kant. Op een parkeerterrein nestelde hij zich tussen de lading van een onbeheerde vrachtwagen en viel uitgeput in slaap. Gewekt door het schokken en schudden merkte hij dat hij verstekeling was geworden. Een vrachtwagen van dezelfde maatschappij die de andere kant opging, stopte en de chauffeur betrapte hem. Op een smalle bergweg werd hij eruit gegooid. Een halve dag later kreeg hij een lange lift naar het zuiden. Wanneer het niet anders kon ging hij naar het station in de stad waar hij doorheen kwam voor een pakketje voedsel dat hem de dag door hielp terwijl hij naar werk zocht. Bij boeren plukte hij tomaten en aubergines. Hij voelde zich niet te goed om een stal uit te mesten of hout te hakken. Klussend in een jachthaven kwam hij een man met een boot tegen, die geld had en ongelukkig was. Zijn vrouw of vriendin was aan wal gegaan en er met een nieuwe vriend vandoor. Kai ging met de schipper de zee op. Op een ander moment namen ze bij elkaar geveegde vrienden van Kai aan boord, meisjes die graag wilden varen, met of zonder vrienden en vriendinnen die van zwemmen en zonnebaden hielden. Kai was geen zwemmer. Hij speelde voor kok en bediende, rechtstreeks onder de schipper, die graag instemde met Kais initiatieven maar ongelukkig bleef omdat de vrouwen die

op zijn boot kwamen te jong of al voorzien waren. Naarmate zo'n dag verstreek werd de sfeer lomer en hitsiger, zei Kai die voor de zoveelste keer de fles aan zijn mond zette. De lucht rondom het ven was aangenaam koel. Ik nam nog een bier. Kai dronk zijn port en rondde het bootverhaal af met de opmerking dat de schipper ongelukkig was gebleven. De broze vriendschap die hem uit een welgevulde ruif had laten eten en drinken, stortte in. De man verdween uit zijn gezichtsveld. Kai trok zijn plan. Hij leerde bars en cantina's kennen langs de Spaanse zuidkust, deed een vriendinnetje op in Aguadulce, Sweetwater, sprak mensen aan voor werk en ging naar plaatsen waar vissers en boeren kwamen met wie hij 's avonds aan de wijn zat, waarna hij met een stuk in zijn vodden een rustige plek zocht onder de sterrenhemel. Wanneer het nodig was liep hij de zee in om zich te wassen. Hij maakte zich geen zorgen. 's Morgens was hij al vroeg weer onderweg naar het volgende stadje en de volgende cantina. Hij woonde een tijd in La Linea en werkte bij een baggerbedrijf in Gibraltar. Met wat geld in zijn zak nam hij de boot naar Tanger. Hij leefde op een dakterras in de medina en begon rond te trekken, langs de kust en over landwegen en bergpassen, soms slapend in een eenpersoonstentje dat bol stond bij storm en loeiende branding. Weken na zijn vertrek uit Tanger ontdekte hij onder Agadir een mooie vallei die alleen te voet bereikbaar was en waar een klein aantal buitenlanders ver van de buitenwereld in een oase leefde. Een uur lopen van de vallei was een markt waar ze couscous, groentes, brood en honing kochten. Ze aten ook vijgen en dadels en dronken helder water uit een artesische bron. Een Schot met wie hij optrok en een klein onderkomen deelde, nodigde hem op een dag uit om mee te gaan naar Engeland waar hij mogelijkheden zag om wat te verdienen in de bouw. Na een

tocht van een paar weken kwamen ze aan in Calais en namen er de ferry naar Dover. In Londen opperde Kai stenen en leefde van bijna niets, sliep in de schaftkeet op het bouwterrein en verstopte de ponden die hij van zijn loon spaarde onder de vloer. Toen hij zich afgestompt begon te voelen, kocht hij een ticket voor een bus naar Istanboel. Toen hij eenmaal had besloten te vertrekken, begon hij zijn omgeving met andere ogen te zien. Ten slotte nam zijn wil om te gaan het over. Allerlei lagen pelde hij af. De eerste duizend kilometer liet hij alles van zich afvloeien. Dat ging vanzelf. In minder dan een week stapte hij op de veerboot die hem naar de andere kant van de Bosporus bracht. In Istanboel aangekomen voelde hij zich fit en uitgerust en had hij zijn geest alle kanten op laten waaïen. Het was het eindpunt van fase 1. Van daaruit vertrok hij met een andere bus naar Teheran en was hij bij wijze van spreken alweer jaren onderweg. De eerste keer over land naar India was hij een eind meegelift op een truck. Achter het stuur zat een modervette Turk met wie hij door desolaat gebied reed, net geen woestijn, met hier en daar struikgewas. Een straffe wind joeg keien en kiezels stuiterend en rollend over de vlaktes. Alles scheen glad te verlopen tot het Beest de met betonpalen beladen truck stilzette en obsceen schuimbekkend Amerikaanse dollars eiste. Kai duwde de krik van de landrover die hij gebruikt had voor het roosteren van de kippen onder mijn neus. De geschifte Turk had hem met net zo'n krik de hersens willen inslaan. Kai kreeg een klap op zijn bovenarm en sprong uit de cabine. Met al zijn geweld kon de Turk niet verhinderen dat hij toch weer meereed, zij het in de volle zon. In een dorp sprong hij van de rijdende truck, kwam ongelukkig terecht en zakte in een steeg in elkaar. Later hoorde hij dat hij een huis was binnengedragen waar stomtoevallig een dokter was, die hem in

zijn auto naar een soort kliniek bracht. Hoofdwond met drie hechtingen en een zonnesteek. Een paar dagen was hij van de wereld en hij kwam bij tussen de lakens. Met een bus reisde hij naar Herat in Afghanistan. De stad begon al bij de buitenwijken, waar ommuurde lemen huizen in de kleur van het landschap opdoken. De woestheid was voelbaar, het landschap droog en dor. De weinige bomen waren onvolgroeid gebleven. Herat stond vol moskeeën, mausoleums en minaretten. Leerlingen van de islamitische school kwamen bij de Vrijdag Moskee, de Masjid-i-Jami, naar buiten. Hij knoopte een gesprek aan en at een ijsje met ze op straat bij een kar. De weg liep als een hoefijzer door het land. Met een paardenhandelaar reed hij naar Kandahar, zich ziek etend aan pistachenoten. Hij raakte vertrouwd met de geur van in olie gebraden schapenvlees, noedels en gebakken rijst. Waar mogelijk ging hij een theehuis in om groene of zwarte thee te drinken. Hij kwam paardenfokkers, schaapherders en tapijtknopers tegen. Met in zijn rugzakje een plat rond brood reisde hij van Kandahar naar Kabul en verder naar de grens met India via de steenwoestijn van de Khyberpas. Voorbij Wagah Border begon het gigantische subcontinent waar hij verslingerd aan was geraakt. Een beeld dat hem van zijn eerste reis was bijgebleven was dat van een man die op een busstation een plek zocht om te sterven. Hij had een waterkruik en een opgerolde deken. De zieke man rolde zijn deken uit, ging erop zitten en werd besprongen door twee straatagenten die hem met stokken sloegen en hem meesleurdten naar een ijzeren trap. Onder de trap gaf hij de geest. Iemand legde een doek over het ontzielde lichaam. De man was naar het busstation gekomen om zijn laatste adem uit te blazen. Kai stond alleen maar op een bus te wachten. Het ene beeld schoof over het andere. In de loop van de jaren kwamen

er nog veel meer doden op zijn weg, op de voet gevolgd door bedelaars, kreupelen, levende skeletten die zich behendig op een plankje met rolschaatswieltjes voortbewogen, mensen die op een stuk karton sliepen en tussen wie hij, even naamloos, lag. Hij had voorkeur voor het simpele leven, buiten, op het land of aan zee. Op het strand bij Mahabalipuram aan India's oostkust had hij met een Amerikaan en twee Vietnamese meisjes zijn eenentwintigste verjaardag gevierd. Een van de meisjes maakte een schitterend maal, het andere vertelde over haar land en het leger waarin haar man piloot was geweest. In de nacht vermaakten ze zich bij de ter ere van de dansende god Shiva opgerichte stenen fallus aan zee, waar traag klimmend maanlicht overheen streek, zodat het leek of de erectie, geprikkeld door het licht, vertraagd groter werd, een wonder waarvoor ze graag alle eer lieten aan de god van de vruchtbaarheid. Ze stoeiden en speelden een beetje en sliepen in de bamboehut op het strand waar ze gegeten hadden. Er gebeurden vanzelf nieuwe dingen. Als hij ergens een paar dagen bleef, overnachtte hij het liefst in of bij een tempeltje en leefde waar het kon net zo sober als de monniken. Maar hij kwam ook sjouwers en kruiers tegen. Hadden ze een karwei, dan konden ze een kop thee kopen en een *beedee* roken. Op een morgen zat hij bij de ingang van een kleine tempel. Er liep één pad naartoe. Van een rondtrekkende baba had hij een kralensnoer gekregen met een paar apentanden die hij bij hoge uitzondering om zijn nek had gehangen om de gever ter wille te zijn. Langs het pad kwam een vrouw die hem genezende kracht toedichtte met een kind naar hem toe. Ze viel op haar knieën en boog voorover. Met haar hoofd raakte ze de grond en zijn voet aan en ze legde het zieke kind voor hem neer in de verwachting dat hij het zou genezen. Het kind zat vol zweren. Vliegen kleefden aan zijn

ogen. Even hield hij zijn hand boven het kinderhoofd. Verder kon hij niet gaan. Hij kwam nooit te dicht bij mensen, of het nou kinderen, mannen of vrouwen waren. Vrouwen, zei Kai, raak ik alleen aan als ze hun benen in mijn nek leggen. Hij hield van vrouwen maar deed niets om ze te versieren of aan zich te binden. Ze kwamen weleens naar hem toe en vlijden hun wang tegen zijn schouder. Er was eens een meisje bij hem langsgekomen op een moment dat hij er zelf niet was. Dat was in Amsterdam. Ze lag naakt in bed in de ruimte waar hij op dat moment onderdak had. Kleren en laarzen waren op de vloer gesmeten. Maar toen hij thuiskwam wilde hij alleen zijn en liet het haar vierkant weten. Ze wilde volgens Kai haar liefde kwijt maar ook haar uitzichtloze ellende. Hij had geen trek om haar ingewikkelde leven op zijn nek te nemen. Midden in de nacht was ze woedend opgestapt. Hij had haar niet meer teruggezien. Het meest hield hij van onafhankelijke vrouwen, met mannen die geen jaloezie kenden, zoals hij ze tegenkwam in Pushkar in de Rajastanwoestijn. Hij kende wel mannen die hun vrouw best een nacht wilden uitlenen maar maakte geen gebruik van hun aanbod. In Pushkar kende hij zo'n man, de eigenaar van een guesthouse. Bij voorkeur kwam hij er tegen de tijd van de jaarmarkt, in november, en hij bleef een week of twee, zolang de markt duurde. Uit alle windrichtingen stroomden mensen samen, in bussen, op karren en kamelen. Hoogtepunten waren de kamelenraces en de spannende springwedstrijden voor paarden. Behalve kamelen werden tenten verhandeld, messen, schalen, kommen, borden en schoenen. Er werd fluit gespeeld. Troms werden geslagen. Houten castagnetten klepperden. Bij volle maan dansten mannen en vrouwen rondom hun vuurtjes. Honderden kamelen, levend van de schaarse, droge doornstruiken, wisselden van eigenaar. Bij dat

alles zochten mannen en vrouwen afwassing van hun zonden en genezing van hun kwalen, en rekenden ze op een plaats in de hemel door zich onder te dompelen in het heilige water van het Pushkarmeer, ontstaan op het moment dat Brahma een lotusbloem uit de hemel op de aarde liet vallen. Op de trappen bij het meer krioelde het van de gelovigen, bedelaars, en priesters die Sanskritische teksten prevelden. Overal en altijd was de straat een theater. Kai ging naar Merauli als hij New Delhi, naar Mahabalipuram als hij Madras, en naar Sarnath als hij Varanasi wilde mijden. Hij hield niet van steden. In Sarnath logeerde hij in een boeddhistisch klooster met een kale reus als tempelwachter, een Mongool met één been. Het andere was onder de knie geamputeerd. Vanaf het kniegewricht had hij als captain Cook een houten poot. 's Avonds zat Kai met hem op de veranda waar hij ook zijn slaapmat uitrolde. Hij laafde zich aan de strikte leefwijze van de monniken die een paar uur slapen en al vroeg naar de bewoonde wereld gingen om hun voedsel bij elkaar te bedelen dat ze 's middags aten. Ze gebruikten maar één maaltijd per dag. Vrome gelovigen gaven de monniken rijst en vruchten in hun bedelnap. Kai kwam sadhoes tegen met wie hij dagen of weken optrok, waarna hij zich weer van ze losmaakte en zijn fascinatie op andere mensen en nieuwe situaties richtte. Hij kende een baba die al jaren op dezelfde plek op één been stond. Zijn haarloze schedel had hij met felrode pasta ingesmeerd, zijn ogen zwart omcirkeld, wenkbrauwen in de richting van zijn oren verlengd. Een enorme grijze snor hing als een dot schaamhaar tussen neus en lippen. Het rechterbeen rustte in een katoenen draagband. De wreef van de voet steunde op de dij van het staande linkerbeen. Met zijn onderarmen kon hij op een plankje leunen dat met twee kettingen aan een haak in het houten afdak bevestigd

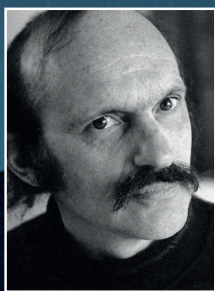
was, waar hij onder stond. De baba droeg een ijzeren ketting rond zijn heup boven zijn zichtbare geslacht dat er jong en energiek uitzag. Om hem heen zaten volgelingen die hem eten gaven, passanten die elkaar kenden van andere plaatsen, mannen op doortocht die na een kort oponthoud weer verder trokken, op weg naar een *kumbha mela*, of er juist van teruggekeerd. Hij had jonge devoten gezien die met ontbloot bovenlijf door de straten gingen en hun rug met een zweep kapotsloegen tot hun hele achterkant van bloed verzadigd was, het soort mensen waar hij met een grote boog omheen liep. Hij ging liever om met sadhoes die mediteerden en *hymns of praise* en de namen van Shiva zongen, of helemaal nietsdeden en net als hij genoeg hadden aan het lopen en onderweg zijn. Hij kende sadhoes die in een cirkel om zich heen houtskool brandden om zich bloot te stellen aan de extreme hitte van het vuur naast die van de verschroeïende zon. Devoten bogen met respect in het voorbijgaan het hoofd voor dit soort asceten of soms ook charlatans. Hij had gezien dat er op de oever van de Ganges rijen gigantische tenten stonden die als onderdak dienden voor honderdduizenden pelgrims die kwamen baden, bidden en offeren. Hij ging wel om met gelovige mensen en deelde zijn voedsel met ze, maar deed niet mee aan hun rituelen. Hij was erbij als dingen toevallig voorvielen, zoals de initiatie van jonge sadhoes die na lang vasten en mediteren op een astrologisch gunstig tijdstip te voet op weg gingen naar hun rituele bad in de rivier. Bij het aanbreken van de dag zochten ze in een bos speciale bladeren als offerande voor de goden. De hoofdharen werden weggeschoren. Van onder tot boven bestreken de inwijdelingen zich met de nog warme grijze as van zojuist gecremerde lichamen. Een enkeling had een krans van goudsbloemen om zijn nek. Als in trance liepen ze in de richting van het

water. Op de oever stond een jongetje met grote ogen te kijken naar wat er gebeurde. Hij had een schelp in zijn hand. Dromerig zette hij de schelp op zijn onderlip en blies er donkere tonen uit, terwijl de naakte mannen onder de indruk van het gewijde moment naar de rivier liepen en hun eerste stappen zetten in het heilige water.

Nieuwsgierig geworden naar meer?
De boeken van Aldus Boek Compagnie
zijn verkrijgbaar in de boekhandel en via
www.aldus-boek-compagnie.nl

Spel van troost is een reisboek, de titel is ontleend aan een ritueel in een dorp aan het Posomeer in Sulawesi Tengah. Vrienden en familie zijn in een kring bijeen rond een opgebaarde dode en zijn onderling verbonden met een dunne draad. Ze schuiven langs de draad een ring naar elkaar door en iemand buiten de kring raadt wie de ring in zijn hand heeft, terwijl de hele nacht door het lied *Djondjo Awa* gezongen wordt; de ziel van de dode gaat op reis en wordt door het gezang begeleid tot aan de rivier die de scheiding vormt tussen het aardse bestaan en het leven in het land van de voorouders.

De inspiratie om te reizen vindt de vertellende hoofdpersoon in de mysterieuze Kai Deville met wie hij enige tijd optrekt, waarna ieder zijns weegs gaat. Kai is een zwerver pur sang die al vanaf zijn jeugd zonder vaste verblijfplaats over de aardbol zwerft, hier en daar in de gevangenis belandt, korte vriendschappen sluit en verder trekt. De verteller gaat op zoek naar Kais wortels, waardoor een vertelling ontstaat die als een Aziatische variant gezien kan worden van Kerouacs *On The Road*.



Robert Vacher zwierf jarenlang door Zuidoost-Azië en Afrika en verbleef regelmatig in Frankrijk en Spanje. Hij schreef onder meer de verhalenbundel *Mochten alle mensen*, de romans *Grensgebieden* en *Winterkind*, en publiceerde in tijdschriften als *De Revisor*, *Maatstaf*, *Nieuw Vlaams Tijdschrift*, *sic* en *Gierik*.

Over *Mochten alle mensen*:
'Directe, breekbare stijl in een relaas
van adembenemende intensiteit.'

HET PAROOL



Aldus Boek Compagnie

ISBN 978-90-825011-4-8



9 789082 501148